

О.О. ДЖАБУРІЯ

Олена Олександрівна Джабурія, аспірант Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Досить важливе значення в аспекті побудови належної структури організаційних форм адвокатської діяльності мають принципи організації та діяльності адвокатури. Суттєве реформування адвокатури, що відбувається сьогодні, прийняття нових законопроектів про адвокатуру, які містять низку нових положень про організаційні форми адвокатської діяльності, повинне відбуватися з урахуванням зазначених принципів як загальних положень, засад, на яких ґрунтується адвокатура України.

Не зважаючи на те, що наукові питання щодо організаційних форм адвокатської діяльності та щодо принципів організації та діяльності адвокатури загалом досліджувалися науковцями (М.Р. Аракелян, Н.М. Бакаянова, Т.В. Варфоломеєвою, Т.Б. Вільчик, В.Г. Гончаренком, С.О. Іваницьким, А.В. Іванцовою, В.В. Заборовським, Н.О. Обловацькою, К.М. Северином та іншими), комплексного дослідження щодо обумовленості побудови організаційних форм адвокатської діяльності принципами організації та діяльності адвокатури не проводилося.

Відтак, **метою** цієї наукової статті є аналіз впливу принципів організації та діяльності адвокатури на побудову організаційних форм адвокатської діяльності в умовах реформування адвокатури та постановка наукової проблеми задля її подальшого вирішення.

Згідно з ч. 1 ст. 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів. У науці підхід до системи принципів адвокатури є дещо ширшим.

Так, наприклад, Н.М. Бакаянова у своїй концептуальній праці «Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти» виокремлює загальні принципи адвокатури (принципи верховенства права, законності, демократизму, професійності адвоката), принципи діяльності адвокатури (принципи незалежності адвоката при здійсненні адвокатської діяльності, здійснення адвокатської діяльності виключно в інтересах клієнта, конфіденційності) та принципи організації адвокатури (принципи обов'язкового членства адвокатів України в Національній асоціації адвокатів України, рівності адвокатів, корпоративного самоврядування, гласності, свободи вибору форми організації адвокатської діяльності)¹. Натомість, наприклад, Л.В. Тацій до принципів організації та діяльності адвокатури відносить верховенство права, незалежність, демократизм, гуманізм, конфіденційність, а до спеціальних принципів діяльності адвокатури – принцип професіоналізму, охорони законних прав адвоката, дисциплінарну юрисдикцію, безоплатну правову допомогу².

Не дискутуючи загалом щодо системи принципів адвокатури, оскільки це не є предметом даного дослідження, зауважимо, що не всі принципи організації та діяльності адвокатури в силу своєї специфіки відображають ті чи інші ідеї, пов'язані з організаційними формами здійснення адвокатської діяльності. Поміж тим, деякі з них прямо стосуються цього аспекту організації адвокатури, як наприклад, принцип свободи вибору форми організації адвокатської діяльності, який виокремлюється Н.М. Бакаяновою. Спробуємо проаналізувати окремі принципи організації та діяльності адвокатури через їх ймовірний вплив на побудову організаційних форм адвокатської діяльності.

Згідно з ч. 3 ст. 5 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокат може здійснювати адвокатську діяльність індивідуально або в організаційно-правових формах адвокатського бюро чи адвокатського об'єднання (організаційні форми адвокатської діяльності). З дослідження Н.М. Бакаянової вбачається, що ці та інші положення Закону щодо форм організації адвокатської діяльності потребують виокремлення самостійного принципу організації адвокатури – **принципу свободи вибору адвокатом форми організації адвокатської діяльності**. На її погляд, цей принцип характеризує адвоката як представника вільної професії, відображає фундаментальну засаду можливості адвокатів виходячи з власних інтересів та потреб визначати та обирати прийнятні для себе форми організації адвокатської діяльності. Необхідність виокремлення такого принципу обумовлюється історичними аспектами функціонування адвокатури України³. На наш погляд, зазначені твердження є повністю обґрунтованими.

Крім історичного аспекту, на який цілком правильно звернула увагу Н.М. Бакаянова, та важливості загалом положень щодо організаційних форм адвокатської діяльності, необхідність виокремлення зазначеного принципу обумовлюється й підходом законодавства щодо цього. Необхідно враховувати, що прямо не передбачаючи у ч. 1 ст. 4 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (яка містить перелік принципів

здійснення адвокатської діяльності) наявність такого принципу організації адвокатури, як принцип свободи вибору адвокатом форми організації адвокатської діяльності, Закон, поміж тим, помістив положення про організаційні форми адвокатської діяльності саме у ст. 4 Закону, яка має назву «Принципи та засади здійснення адвокатської діяльності». Відтак, законодавець таким чином опосередковано закріпив засадниче значення відповідного положення про організаційні форми адвокатської діяльності для законодавства про адвокатуру.

Однак, на наш погляд, в аспекті реформування організаційних основ адвокатури загалом та організаційних форм адвокатської діяльності зокрема, що здійснюється у наш час, зміст запропонованого принципу свободи вибору адвокатом форми організації адвокатської діяльності слід було б розширити за рахунок додаткових положень. Необхідно особливу увагу звернути на те, що в адвоката фактично згідно з положеннями законодавства про адвокатуру є не лише право вибору організаційної форми адвокатської діяльності, а й обов'язок обрати ту чи іншу організаційну форму адвокатської діяльності з переліку, що визначений Законом. Таким чином, одним із суттєвих акцентів цього принципу повинно бути те, що право вибору адвоката все ж обмежено законом. Відтак, суть принципу хоча й полягає у виборі адвокатом організаційної форми своєї адвокатської діяльності, однак залежить від того, з чого в нього є можливість обирати. Якщо цей вибір є невеликим, або ж обмежений фактично одним варіантом (як це, наприклад, було в радянські часи, коли фактично єдиною організаційною формою адвокатської діяльності було членство адвоката в колегії адвокатів), то сутність цього принципу буде знівельовано.

Як уже зазначалося вище, згідно з діючим законодавством про адвокатуру та адвокатську діяльність на сьогодні в Україні передбачено лише три організаційних форми адвокатської діяльності – індивідуальна адвокатська діяльність, адвокатське бюро та адвокатське об'єднання. Однак у науці та законотворчій діяльності запропоновано передбачити й інші форми організації адвокатської діяльності, зокрема, за рахунок диференціації неприбуткових та прибуткових адвокатських бюро (об'єднань), що створюються у формі господарських товариств, чи за рахунок окремої форми роботи адвоката за наймом у адвоката або в адвокатському об'єднанні (бюро)⁴ тощо. Звичайно, що питання щодо доцільності запровадження в Україні в умовах реформування адвокатури нових організаційних форм адвокатської діяльності потребує ґрунтовного вивчення, що в межах зазначеної статті зроблено бути не може. Поміж тим вважаємо за необхідне висловити думку про те, що при окресленні змісту принципу свободи вибору адвокатом форми організації адвокатської діяльності доцільно також досліджувати те, наскільки прийнятним є існуюче в Україні коло організаційних форм адвокатської діяльності і що зазначений принцип вимагає гарантування адвокатам прийнятного кола організаційних форм цієї діяльності.

Ще одним із принципів організації та діяльності адвокатури, який повинен бути врахований при побудові організаційних форм адвокатської діяльності, є **принцип незалежності адвоката при здійсненні адвокатської діяльності**. У науці визначається, що відповідно до цього принципу адвокат є незалежним при наданні правової допомоги від держави, органів державної влади чи місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, правоохоронних органів, інших суб'єктів. Адвокат самостійно визначає правову позицію у справі, а за незаконний вплив на нього передбачено юридичну відповідальність⁵. При цьому досить важливим є те, що у науці незалежність розуміється, зокрема, і крізь призму незалежності адвоката від своїх ділових партнерів⁶, якими можуть бути й старші партнери по адвокатському об'єднанню, членом якого є адвокат. У випадку, якщо адвокат є працівником адвокатського об'єднання, досить важливим є забезпечення незалежності адвоката в межах його трудових відносин. Відтак, перший аспект, що потребує дослідження в аспекті наведеної проблематики, є те, яким чином можна забезпечити незалежність адвоката при наданні ним правової допомоги в таких випадках.

Ще одним із проблемних аспектів обумовленості форм організації адвокатської діяльності принципом незалежності є необхідність забезпечення незалежності адвоката як учасника спорів проти держави. Зазначене вимагає досить детального та чіткого формулювання правил оподаткування адвокатської діяльності. Натомість, якщо ми проаналізуємо правила оподаткування доходів від здійснення адвокатської діяльності у будь-якій з передбачених законом організаційних форм, то побачимо, що вони є нечіткими. Зокрема, чітко не визначено легальні шляхи отримання адвокатами гонорару від здійснення адвокатської діяльності у організаційних формах адвокатського бюро та адвокатського об'єднання, можливості застосування єдиного податку до оподаткування адвокатської діяльності тощо. На практиці ж фіскальні органи ухиляються від надання щодо цих питань чітких роз'яснень. Зазначене призводить до того, що адвокат через фактичне неврегулювання положень про організаційні форми його діяльності досить часто знаходиться у «підвішеному» стані, що не сприяє його незалежності, насамперед, від держави.

Відтак, в аспекті досліджуваної тематики та реформування адвокатури виникає питання щодо того, наскільки діючі форми організації адвокатської діяльності та ті, що пропонуються в різного роду законопроектах, а також відповідний стан правовідносин гарантують незалежність адвоката та за рахунок чого можна було б її забезпечити у тих чи інших організаційних формах.

Принцип конфіденційності адвокатської діяльності у адвокатології розуміється як особливий правовий режим дій та обігу інформації, пов'язаних з виконанням доручення клієнта, покликаний забезпечити заборону несанкціонованого доступу, розголосу даних, з яких клієнтом письмово не знято режим конфіденційності, порушення якого тягне відповідальність згідно із законом⁷. Принцип конфіденційності досліджується загалом в аспекті обсягу інформації, яка становить адвокатську таємницю⁸, а, наприклад, уже сам факт

звернення особи до адвоката, реєстрація чи запис її анкетних даних у книзі обліку угод про надання правової допомоги охоплюється адвокатською таємницею⁹. Загалом же обсяг інформації, яка визнається адвокатською таємницею, визначається ч. 1 ст. 22 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

При аналізі сутності принципу конфіденційності адвокатської діяльності не важко помітити, що у відносинах щодо обігу інформації, пов'язаної з виконанням доручення клієнта, така інформація очевидно стає надбанням не лише адвоката, який безпосередньо надає правову допомогу, а й інших фізичних осіб та окремих юридичних осіб (адвокатського бюро та адвокатського об'єднання). Однак, яким є на сьогодні стан правового регулювання в аспекті визначення кола осіб, на яких поширюється обов'язок збереження адвокатської таємниці?

Так, ч. 1 ст. 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачає, що адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома *адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом* (виділено нами. – О.Д.), про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених цим Законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності. Частина ж 3 ст. 22 Закону відповідно визначає, що обов'язок зберігати адвокатську таємницю поширюється лише на *адвоката, його помічника, стажиста та осіб, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням, а також на особу, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю* (виділено нами. – О.Д.). Адвокатське бюро та адвокатське об'єднання згідно з зазначеною ч. 3 ст. 22 Закону лише зобов'язані забезпечити умови, що унеможливають доступ сторонніх осіб до адвокатської таємниці або її розголошення. Таким чином, з наведених положень чітко вбачається, що принцип конфіденційності поширюється не лише на адвоката як суб'єкта надання здійснення адвокатської діяльності, а й на суб'єктів організації цієї діяльності, якими є адвокатське бюро та адвокатське об'єднання, не зважаючи на те, що законодавство прямо не розглядає адвокатські бюро та адвокатські об'єднання як суб'єктів обов'язку зі зберігання адвокатської таємниці. Зазначене, на наш погляд, є очевидно неправильним та викликане нерозумінням аспектів організаційних форм адвокатської діяльності.

Законодавство обґрунтовано визначає (і це є суть питання організаційних форм адвокатської діяльності), що стороною договору про надання правової допомоги, який укладається адвокатом, який здійснює індивідуальну адвокатську діяльність, адвокатським бюро чи адвокатським об'єднанням, є відповідно саме ці адвокат, бюро чи об'єднання. Відтак, саме ці суб'єкти, а не їх працівники, насамперед повинні бути тими, на кого поширюється обов'язок зберігати адвокатську таємницю, і саме вони повинні бути тими, хто є зобов'язаним належно організувати роботу усіх інших суб'єктів, зокрема, й працівників, з метою збереження адвокатської таємниці. Закріплення за адвокатськими бюро та об'єднаннями лише обов'язку щодо забезпечення умов, які унеможливають доступ сторонніх осіб до адвокатської таємниці або її розголошення, є недостатнім. У випадку заподіяння шкоди клієнту розголошенням адвокатської таємниці особою, що перебуває у трудових відносинах з адвокатськими бюро чи об'єднаннями, відповідальність за такі дії покладається на останніх.

Зміни, що пропонуються в процесі реформування адвокатури, на наш погляд, є половинчастими.

Так, цілком обґрунтованим з огляду на викладене вище виглядає п. 2 ч. 1 ст. 23 проекту Закону про адвокатуру та адвокатську діяльність № 9055 від 06 вересня 2018 р.¹⁰, згідно з яким адвокатською таємницею є, зокрема, будь-яка інформація, що стала відома *адвокату, адвокатському бюро, адвокатському об'єднанню, помічнику адвоката або іншій особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, у зв'язку з наданням правничої допомоги або зверненням особи за правничою допомогою*. Відтак, у цьому положенні, на відміну від аналогічного положення діючого Закону, більш чіткіше визначено суб'єктів, щодо яких визначається обсяг інформації, яку містить адвокатську таємницю. Такими суб'єктами, зокрема, визначені й адвокатські бюро та адвокатські об'єднання. Однак недоречним виглядає положення ч. 4 ст. 23 проекту Закону, згідно з яким обов'язок зберігання адвокатської таємниці розповсюджується виключно на адвоката, помічників адвоката та осіб, які перебувають у трудових або договірних відносинах з адвокатом, адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням, а також на особу, стосовно якої припинено або зупинено право на здійснення адвокатської діяльності, помічників та найманих працівників такої особи. Таке положення фактично є аналогічним положенню діючого Закону і не містить серед суб'єктів відповідного обов'язку адвокатські бюро та адвокатські об'єднання. Враховуючи наведене, вважаємо, що відповідні положення повинні бути узгоджені між собою. Крім того, такі положення при визначенні суб'єктів обов'язку зі збереження адвокатської таємниці повинні були б передбачати й інші організаційні форми адвокатської діяльності, які пропонується передбачити законопроектом, а саме ймовірну можливу участь адвокатів у підприємницькому товаристві, основним видом статутної діяльності якого є надання юридичних послуг (ч. 11 ст. 14 наведеного проекту Закону).

Ще одним з принципів, які впливають на побудову відносин щодо організаційних форм адвокатської діяльності, є **принцип уникнення в адвокатській діяльності конфлікту інтересів**. У науці сутність цього принципу розглядається як законодавчо визначені основи адвокатської діяльності, відповідно до яких адвокат не має права надавати будь-які юридичні послуги клієнту, інтереси якого суперечать захищеним правом інтересам клієнта, якому надаються або надавались юридичні послуги, крім випадків письмової згоди клі-

ентів, інтереси яких можуть бути порушені або суперечать інтересам самого адвоката, його близьких родичів чи членів сім'ї, партнерів¹¹.

При аналізі змісту цього принципу, зокрема, виникає питання щодо того, чи можуть, наприклад, адвокати одного адвокатського об'єднання представляти клієнтів з протилежними інтересами. Наприклад, Рада адвокатів України у своєму роз'ясненні, затвердженому рішенням № 246 від 19 листопада 2013 р., вказала, що адвокати, які є учасниками одного адвокатського об'єднання, мають право в одному кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування представляти інтереси (бути захисниками) потерпілого та підозрюваного за умови відсутності конфлікту інтересів, обставин, визначених ст. 46 КПК України, та відсутності підстав для відводу захисника (представника), встановлених ст. 78 КПК України. Такий висновок зроблено Радою адвокатів України на підставі аналізу положень законодавства щодо адвокатського об'єднання як організаційної форми адвокатської діяльності та принципу уникнення конфлікту інтересів¹². Не піддаючи аналізу зроблений РАУ висновок, зазначимо, що за будь-яких умов його правильність залежить як від правильного тлумачення положень законодавства, так і фактичної організації роботи у самому адвокатському об'єднанні, а відсутність порушень принципу уникнення конфлікту інтересів у цьому випадку є наслідком обумовленості та взаємозалежності окремих положень законодавства щодо організаційних форм адвокатської діяльності та принципу уникнення в адвокатській діяльності конфлікту інтересів.

Досить дискусійною розглядається у науці і сутність такого принципу організації та діяльності адвокатури, як **принцип рівності адвокатів**. Так, наприклад, С.Ф. Шкробець вважає, що принцип рівності адвокатів означає, що за своїм статусом всі адвокати рівні як в плані здійснення своєї професійної діяльності, так і в плані можливості вибору організаційної форми, адвокатської освіти та можливості брати участь в управлінні адвокатурою шляхом безпосередньої участі в з'їздах або зборах (конференціях) адвокатів, обранні адвокатів до органів самоврядування¹³. Відтак, рівність у можливості вибору адвокатом організаційної форми розглядається С.Ф. Шкробцем як прояв принципу їх рівності.

Натомість, на думку Н.О. Обловацької, принцип рівності адвокатів – це відсутність в адвокатурі розподілу адвокатів на керуючих та підлеглих, старших та молодших за чином, роботодавців чи працівників¹⁴. Не погоджуючись із Н.О. Обловацькою, Н.М. Бакаянова вважає її твердження досить дискусійним¹⁵. І це, на наш погляд, дійсно так, оскільки навряд чи можна уявити собі в адвокатському об'єднанні повну рівність адвокатів. Щоб навіть прийняти звичайне управлінське рішення в адвокатському об'єднанні, треба надати комусь із його членів-адвокатів право керуючого адвоката, що вже заперечує абсолютну рівність адвокатів, як про те фактично стверджує Н.О. Обловацька. У зв'язку з цим вбачається, що дослідження принципу рівності адвокатів необхідно здійснювати також крізь призму положень про організаційні форми адвокатської діяльності.

Узагальнюючи наведене, вважаємо, що правильне розуміння багатьох принципів організації та діяльності адвокатури неможливе без належного дослідження організаційних форм адвокатської діяльності, як і навпаки – належна побудова організаційних форм адвокатської діяльності неможлива без урахування у відповідних правовідносинах, там, де це необхідно, змістовних характеристик окремих принципів адвокатури.

¹ Бакаянова Н.М. Основи адвокатури України: функціональні та організаційні аспекти: монографія / Н.М. Бакаянова. – Одеса: Юридична література, 2017. – С. 108–128.

² Тацій Л.В. Юридична природа адвокатури в системі захисту прав і свобод людини і громадянина: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Л.В. Тацій. – Х., 2008. – С. 89–97.

³ Бакаянова Н.М. Вказана праця. – С. 128, 152.

⁴ Іваницький С.О. Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система: монографія / С.О. Іваницький. – К.: Інтерсервіс, 2017. – С. 513; Проект Закону про адвокатуру та адвокатську діяльність № 9055 від 06.09.2018 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64557

⁵ Бакаянова Н.М. Вказана праця. – С. 127.

⁶ Северин К.М. Принципи адвокатської діяльності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / К.М. Северин; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2015. – С. 134.

⁷ Там само. – С. 162.

⁸ Бакаянова Н.М. Вказана праця. – С. 138.

⁹ Заднепровский А.П. Обеспечение сохранения адвокатской тайны и действие принципа презумпции невиновности. Гарантия или декларация? / А.П. Заднепровский // Адвокат. – 2002. – № 2–3. – С. 46.

¹⁰ Проект Закону про адвокатуру та адвокатську діяльність № 9055 від 06.09.2018 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64557

¹¹ Северин К.М. Принцип уникнення конфлікту інтересів в адвокатській діяльності / К.М. Северин // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: зб. наук. пр. – 2014. – № 10-1. – Т. 1. – С. 153. – (Серія «Юриспруденція»).

¹² Про надання роз'яснень щодо можливості адвокатів, які зареєстровані в одному адвокатському об'єднанні, здійснювати захист різних за процесуальним статусом осіб: рішення Ради адвокатів України № 246 від 19.11.2013 р.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/rozyasnennya/2013.11.19-rozyasnennya-246.pdf>

¹³ Шкробець С.Ф. Принципи адміністративно-правового забезпечення діяльності адвокатури України / С.Ф. Шкробець // Форум права. – 2015. – № 2. – С. 195: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index

¹⁴ Обловацька Н.О. Принципи організації та діяльності адвокатури в Україні та Росії / Н.О. Обловацька // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова: зб. наук. пр. – К., 2010. – Вип. 9. – С. 123. – (Серія № 18 «Економіка і право»).

¹⁵ Бакаянова Н.М. Вказана праця. – С. 146.

Резюме

Джабурия О.О. Принципи організації і діяльності адвокатури та їх вплив на організаційні форми адвокатської діяльності в умовах реформування адвокатури України: постановка проблеми.

У статті досліджено проблематику впливу окремих принципів організації та діяльності адвокатури на організаційні форми адвокатської діяльності в умовах реформування адвокатури. Зроблено висновок, що належна побудова організаційних форм адвокатської діяльності неможлива без урахування змістовних характеристик окремих принципів адвокатури України. За наслідками дослідження внесено пропозиції з удосконалення законодавства про адвокатуру.

Ключові слова: адвокатура, адвокатська діяльність, організаційні форми, принципи організації та діяльності адвокатури, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання.

Резюме

Джабурия Е.А. Принципы организации и деятельности адвокатуры и их влияние на организационные формы адвокатской деятельности в условиях реформирования адвокатуры Украины: постановка проблемы.

В статье исследована проблематика влияния отдельных принципов организации и деятельности адвокатуры на организационные формы адвокатской деятельности в условиях реформирования адвокатуры Украины. Сделан вывод, что надлежащее построение организационных форм адвокатской деятельности невозможно без учета содержательных характеристик отдельных принципов адвокатуры. По результатам исследования внесены предложения по совершенствованию законодательства об адвокатуре.

Ключевые слова: адвокатура, адвокатская деятельность, организационные формы, принципы организации деятельности адвокатуры, адвокатское бюро, адвокатское объединение.

Summary

Dzaburiya O. Principles of organization and activity of the legal profession and their influence on the organizational forms of advocacy in the conditions of reforming the legal profession of Ukraine: problem statement.

As a result of the study, proposals were made to improve the law on the bar. To summarize, we believe that a proper understanding of numerous principles of the organization and functioning of the advocacy is impossible without proper study of the organizational forms of legal profession, and vice versa - the proper construction of organizational forms of legal profession is impossible without taking into account the relevant legal relations, where it is relevant, the content characteristics of individual principles lawyers.

Key words: advocacy, advocacy, organizational forms, principles of organization and activities of the legal profession, law office, advocacy association.

УДК 347.23(043.3)

І.А. МЕЛЬНИК

Ігор Андрійович Мельник, аспірант Київського університету права НАН України

ПРАВОВА ПРИРОДА ДОГОВОРУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ

У ч. 1 ст. 1 Закону України «Про споживче кредитування»¹ договір про споживчий кредит визначено як вид кредитного договору, за яким кредитор зобов'язується надати споживчий кредит у розмірі та на умовах, встановлених договором, а споживач (позичальник) зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти за користування кредитом на умовах, встановлених договором. Як вбачається із наведеного, тут вказано та його: субінституційність, тобто приналежність до договорів кредитування; слідування термінології, яка проведена при визначенні договорів у ЦК України², зокрема ч. 1 ст. 1054. Водночас таке визначення не ідеал і має низку недоліків.

На наш погляд, в останньому при визначенні природи договору – фінансова послуга, законодавець припустився помилки, оскільки проігнорував введення грошових зобов'язань (ст.ст. 524, 533, 535) ЦК України. Тим більше, що фінанси визначені як економічні відносини з формування, розподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів із метою виконання функцій і завдань держави та забезпечення умов розширеного відтворення. Навіть, якщо і виділені приватні фінансові ресурси, розпорядниками яких є фізичні чи юридичні особи приватного характеру із задоволення потреб цих осіб, то з легалізацією грошових зобов'язань в ЦК України як саме приватних, настав час ці категорії розмежувати. У такому позитивістському аспекті, здавалось б все вивірено, і дискусії в цьому аспекті є баченням окремих авторів, зокрема В.Я. Погребняка³, який визначив «Договір споживчого кредитування – це вид кредитного договору, за яким одна сторона – кредитор (банк або інша фінансова установа) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) іншій стороні – позичальнику (фізичній особі) у розмірі та на умовах, передбачених договором, з метою набуття нею товарів (робіт, послуг) для задоволення особистих, сімейних, домашніх потреб, не пов'язаних зі здійсненням професійної або підприємницької діяльності, а позичальник зобов'язується вико-